

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὅτι δίδονται πράξεις γενικῶς ἀδιάφοροι, ἀτομικῶς ὅμως θεωρούμεναι δὲν εἶναι οὐδεμία τοιαύτη.

Ὅτι μὲν δίδονται πράξεις γενικῶς ἀδιάφοροι καθ' ἑαυτὰς, εἶναι φανερόν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῶν· διότι *πρᾶξις ἀδιάφορος* λέγεται ἡ καθ' ἑαυτὴν μὴ δυναμένη ἀποδειχθῆναι καλὴ ἢ κακὴ, ὡς μὴ ἔχουσα οὐσιώδη χαρακτηῖρα· καὶ τοιαῦται εἶναι ἀναμφιβόλως πολλαί. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἔννοιαν, τοιαῦται εἶναι σχεδὸν πᾶσαι ἐκεῖναι, περὶ ὧν οὐδεμία προσταγὴ ἢ ἀπαγόρευσις γίνεται.

Ὅτι δὲ οὐδεμία ὑπάρχει ἀδιάφορος, εἰδικῶς θεωρουμένη ἐν τοῖς ἀνθρώποις, τοῦτο γίνεται φανερόν ἐκ τῶν προαποδειχθέντων. Ἐν τῶν-
τι πρᾶξις τις, καθ' ἑαυτὴν ἀδιάφορος, ἀποβλέπη διὰ τὰ περιστατικά αὐτῆς εἰς ὠφέλειαν ἡμῶν, τότε δὲν εἶναι πλέον ἀδιάφορος, ἀλλὰ λέγεται καὶ εἶναι καλὴ· ἐν δὲ τὸ ἐναντίον, κακὴ. Ἐκ τῆς λογικῆς ἡμῶν φύσεως συνάγεται, ὅτι πᾶσα πρᾶξις πρέπει νὰ ᾖ σύμφωνος μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ νὰ γίνηται διὰ τι τέλος εὐλογον· ἄλλως ὁ ἄνθρωπος ἡθελε φέρεσθαι ὑπὸ τυφλῆς ὁρμῆς, καὶ ὡς ἄλογον ζῶον. Τὸ τέλος δὲ, εἰς ὃ αἱ πράξεις ἡμῶν πρέπει νὰ ἀποτείνωνται, εἶναι ἡ δικαία βελτίωσις τῆς καταστάσεως ἡμῶν, καὶ ἡ ὠφέλεια τῶν ἄλλων. Ὅταν λοιπὸν δὲν ἀποβλέπωμεν εἰς οὐδὲν τοιοῦτον τέλος, ἢ ὅταν ἀποπλανώμεθα ἀπ' αὐτοῦ, τότε ἡ καθ' ἑαυτὴν ἀδιάφορος πρᾶξις λαμβάνει οὐσιώδη χαρακτηῖρα κακίας· ὡς ἐξ ἐναντίας, ἐὰν προβάλλωμεν εἰς ἑαυτοῦς τέλος ὀρθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ πρᾶξις γίνεται καλὴ. Ὁ περίπατος, φέρ' εἰπεῖν, γινόμενος πρὸς ὑγίαν τοῦ σώματος, ἢ πρὸς ἄνεσιν τοῦ πνεύματος, εἶναι πρᾶξις καλὴ· ὅταν γίνηται χωρὶς τινος σκοποῦ, ἢ ἐπὶ σκοπῷ πονηρῷ, τότε εἶναι κακὴ.

Εἶναι τινὲς πράξεις, αἵτινες γίνονται παντάπασιν ἀπροβούλευτοι καὶ χωρὶς τινος προσοχῆς, ἀλλὰ μόνον ἐκ συνηθείας· οὕτω βλέπομεν πολλοὺς ἀνθρώπους διατρέχοντας τὸν καιρὸν αὐτῶν εἰς περιπάτους ἢ παιγνίδια. Ἐντεῦθεν ἤθελέ τις συμπεράνει, ὅτι δίδονται καὶ πράξεις ἀδιάφοροι, εἰδικῶς θεωρούμεναι. Ἐνταῦθα ὅμως δὲν εἶναι λόγος περὶ πράξεων ἀπροβουλεύτων· ἄλλαι τῶν-τι εἶναι αἱ βεβουλευμέναι πράξεις, αἷς ἐνταῦθα ἐξετάζομεν, καὶ ἄλλαι αἱ ἀπροβούλευτοι. Εκείναι γίνονται ὑπὸ ἀνθρώπου, ὅστις βουλεύεται καὶ ἐνεργεῖ μετὰ προαιρέσεως, διὰ τι τέλος· αἱ δὲ ἀπροβούλευτοι γίνονται ἀσκέπτως καὶ τρόπον τινὰ μηχανικῶς· ὥστε αἱ παντάπασιν ἀπροβούλευτοι πράξεις δὲν ἔχουσιν οὔτε ἀγαθότητα οὔτε κακίαν. Πρέπει ὅμως νὰ προσέχωμεν μὴ ἐκλαμβάνωμεν πλατύτερον τὴν λέξιν ἀπροβούλευτος πρᾶξιν ἀπροβούλευτον ἐννοοῦμεν ἐκεῖνην, ἥτις σηκώνει παντάπασιν τὴν προαίρεσιν, καὶ δὲν γί-